

O sieci

2013-10-29

Definicja obszarów Natura 2000 i charakterystyka sieci w województwie wielkopolskim

Natura 2000 jest najmłodszą z form ochrony przyrody, wprowadzoną w 2004 r. w Polsce jako jeden z obowiązków związanych z przystąpieniem naszego kraju do Unii Europejskiej. Obszary Natura 2000 powstają we wszystkich państwach członkowskich tworząc Europejską Sieć Ekologiczną obszarów ochrony Natura 2000.

Głównym celem funkcjonowania Europejskiej Sieci Ekologicznej Natura 2000 jest zachowanie określonych typów siedlisk przyrodniczych oraz gatunków, które uważa się za cenne i zagrożone w skali całej Europy. Drugim jej celem jest ochrona różnorodności biologicznej.

Podstawą funkcjonowania programu są dwie unijne dyrektywy tzw.: Dyrektywa ptasia i Dyrektywa siedliskowa:

- **Dyrektywa ptasia** (dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/147/WE z dnia 30 listopada 2009 r. w sprawie ochrony dzikiego ptactwa - wcześniej dyrektywa Rady 79/409/EWG z dnia 2 kwietnia 1979 r. w sprawie ochrony dzikiego ptactwa) - określa kryteria do wyznaczania ostoi dla gatunków ptaków zagrożonych wyginięciem;
- **Dyrektywa siedliskowa** (dyrektywa Rady 92/43/EWG z dnia 21 maja 1992 r. w sprawie ochrony siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory) - ustala zasady ochrony pozostałych gatunków zwierząt, a także roślin i siedlisk przyrodniczych oraz procedury ochrony obszarów szczególnie ważnych przyrodniczo.

W myśl wyżej wymienionych aktów prawa każdy kraj członkowski Unii Europejskiej ma obowiązek zapewnić siedliskom przyrodniczym i gatunkom wymienionym w załącznikach Dyrektywy siedliskowej i ptasiej warunki sprzyjające ochronie, lub zadbać o odtworzenie ich dobrego stanu m.in. poprzez wyznaczenie i objęcie ochroną obszarów, na których te siedliska i gatunki występują.

Dyrektywy wyznaczają dwa typy obszarów:

- obszary specjalnej ochrony ptaków (OSO),
- obszary mające znaczenie dla Wspólnoty (OZW) / specjalne obszary ochrony siedlisk (SOO).

Obszary specjalnej ochrony ptaków są wyznaczane do ochrony populacji dziko występujących ptaków jednego lub wielu gatunków. Obszary te wyznaczane są indywidualnie przez każde państwo, w oparciu o zidentyfikowane kryteria. Komisja Europejska sprawdza czy krajowa sieć obszarów uwzględnia wszystkie istotne ostoje ptaków w danym kraju oraz czy wyznaczone obszary stanowią spójną całość.

W przypadku specjalnych obszarów ochrony siedlisk, każde państwo członkowskie opracowuje i przedstawia Komisji Europejskiej listę leżących na jego terytorium obszarów najcenniejszych pod względem przyrodniczym, odpowiadających gatunkowo i siedliskowo wymogom zawartym w Dyrektywie siedliskowej. Po przedłożeniu listy, obszary są przyporządkowywane regionom biogeograficznym wartościowane i selekcjonowane, a następnie wartościowane. Kluczowym elementem tej procedury jest Seminarium Biogeograficzne, podczas którego ocenia się kompletność sieci dla każdego z gatunków i siedlisk będących przedmiotami ochrony. Następnie Komisja Europejska zatwierdza w drodze decyzji obszary jako "obszary mające znaczenie dla Wspólnoty - OZW" (Site of Community Importance - SCI). Od tego momentu uzyskują one status obszarów Natura 2000. Kraje członkowskie w ciągu 6 lat od decyzji Komisji zobowiązane są do wyznaczenia tych ostoi jako specjalne obszary ochrony.

Najważniejszym kryterium wyznaczania obszarów Natura 2000 są wartości przyrodnicze danego terenu. Uwarunkowania społeczne i gospodarcze są analizowane i uwzględniane w procesie opracowywania planów zarządzania poszczególnymi obszarami. Dla każdego obszaru Natura 2000 opracowana jest dokumentacja, która składa się z:

- Standardowego Formularza Danych (Standard Data Form - SDF), w którym zawarte są najważniejsze informacje o położeniu i powierzchni obszaru, występujących typach siedlisk przyrodniczych i gatunkach „naturowych”, ich liczebności lub reprezentatywności w skali kraju, wartości przyrodniczej i zagrożeniach;
- mapy cyfrowej w postaci wektorowej.

SDF i mapy będą aktualizowane w miarę postępu wiedzy o występowaniu zasobów przyrodniczych w obszarze Natura 2000 (inwentaryzacja, monitoring przyrodniczy), zgodnie z procedurą określoną przez Komisję Europejską.

Obszar Natura 2000 może obejmować część lub całość obszarów i obiektów objętych innymi formami ochrony przyrody.

Powstanie sieci Natura 2000, która jest światowym ewenementem w zakresie międzynarodowej, obszarowej ochrony przyrody potwierdza, że ochrona zagrożonej różnorodności biologicznej Europy jest jednym z priorytetów działalności Unii Europejskiej.

Obszary Natura 2000 w województwie wielkopolskim

W skład sieci Natura 2000 w województwie wielkopolskim aktualnie wchodzi **79** obszarów, z czego **19** to obszary specjalnej ochrony ptaków, a **60** to obszary mające znaczenie dla Wspólnoty (w tym Rynna Jezior Obrzańskich PLH080002 i Rogalińska Dolina Warty PLH300012 zostały wyznaczone jako specjalne obszary ochrony siedlisk). Łącznie zajmują one powierzchnię ok. 494105 ha, co stanowi ok. 16,5 % arealu regionu wielkopolskiego. Obszary Natura 2000 w województwie wielkopolskim znajdują się na terenie 46 powiatów i 176 gmin. Wśród nich dwie gminy, tj. Sieraków i Wijewo są objęte w 100 % tą formą ochrony przyrody.

Obszary Natura 2000 w województwie wielkopolskim, a szczególnie obszary mające znaczenie dla Wspólnoty, są zróżnicowane zarówno pod względem zajmowanego arealu, jak i typu i liczby przedmiotów ochrony. Obszarem „najbogatszym” są Uroczyska Puszczy Drawskiej PLH320046, gdzie zidentyfikowano aż 42 przedmioty ochrony (w tym siedliska przyrodnicze wodne i lądowe, ssaki, płazy, ryby, bezkręgowce, a także 3 gatunki roślin), a jego przeciwieństwem są niewielkie obszary z 1-2 przedmiotami ochrony, jak: Glinianki w Lenartowicach PLH300048 chroniące populację kumaka nizinnego, Baranów PLH300035 – czerwończyka fioletka, czy Sieraków PLH300013 – nocka dużego. Wśród obszarów specjalnej ochrony ptaków, najwięcej przedmiotów ochrony, bo aż 39 zidentyfikowano w obrębie Pradoliny Warszawsko-Berlińskiej PLB100001, a z kolei największą powierzchnię, ponad 178 tys. ha, zajmuje Puszcza Notecka PLB300015.